

Jippo -tutkimus

Matojen maailma

Oletko koskaan pohtinut, mitä tapahtuu kaikelle biojätteelle, jonka lajittelemme omaan astiaansa? Ne, joilla on kotona tai mökillä komposti, ovat varmaan pääseet seuraamaan eloperäisen aineksen muuttumista: kompostiin pistetään kuolleita kasvinosia, kahvin suodatinpusseja, hedelmien ja vihannesten kuoria ynnä muuta, ja lopputuloksena syntyy hienoa multaa! Hajottajaeliöt varmistavat, että mikään eloperäinen aines ei jää maahan mätänemään, vaan siitä tulee hedelmällistä maata. Nyt voit Jipon opastuksella tutustua itse eräiden hajottajaeliöiden, eli matojen, tärkeään työhön matokompostin avulla!

Matokomposti on pieni komposti, jonka voi sijoittaa vaikka keittiöön tai kylppäriin. Tärkeintä on, että madot saavat olla huoneenlämmössä: 20-25 astetta on niille paras lämpötila. Näin perustat matokompostin:

Tarvitset:

- Muovisaavin tai vanha akvaarion (läpinäkyvän astian seinämien läpi voi tutkailla matojen möyrimistä)
- Kanneksi muovilevyn tai pahvipalan
- Seosainetta: turvetta, silputtuja munankennoja tai olkia, hieman maatuneita puiden lehtiä, vähän hiekkaa edistämään matojen ruoansulatusta
- Vettä
- Tunkiolieroja (näitä pieniä tummanpunaisia matosia voi etsiskellä komposteista, tai tarvittaessa ostaa kierrätyskeskuksesta)
- Biojätettä (omenankaroja, porkkanan naatteja, perunan kuoria...)

Kompostin rakennus

Laita kompostin pohjalle noin kymmenen sentin kerros seosainetta. Jotta lierot viihtyisivät hyvin, kastele komposti niin märäksi, että seosaineesta irtoaa puristamalla muutama tippa vettä. Laita lierot uuteen kotiinsa eväiden kanssa: ensi alkuun kannattaa laittaa vain vähän ruokaa, sillä pieni määrä lieroja ei ehdi syödä kovin suurta satsia kerrallaan. Ajan myötä lierot lisääntyvät, ja silloin jätteen määrääkin voi lisätä. Peitä komposti muovisella tai pahvisella kannella, jotta kosteus ei haihdu kompostista. Jos kansi on täysin tiivis, muista tehdä ilmareikiä! Sijoita komposti pimeään paikkaan, tai peitä se paksulla kankaalla, sillä madot kammoavat valoa.

Kompostin hoito

Muista hoitaa kompostiasi kunnolla! Kompostin tulee pysyä kosteana, jotta madot pystyvät hengittämään ihonsa läpi. Lisää biojätettä madoille ruoaksi vähän kerrallaan, ja peitä jätteet samalla seosaineella, jota käytetään kompostin perustamisessakin. Useimmat kasviperäiset jätteet ovat oivaa ruokaa madoille (tosin banaanin kuoret voivat tuoda banaanikärpäsiä ja persikan ja luumun kivet hajoavat hitaasti). Liha- ja kalajätteet voivat herkästi alkaa haisemaan, mutta pieneksi paloitetuna niitäkin voi lisätä.

Tutki!

Ja sitten vain tutkimaan matojen tekosia! Voit varovasti aina silloin tällöin tonkia kompostiasi, ja katsoa, mitkä jätteet on jo hajotettu. Kokeile erilaisten jätteiden hajotusta, ja yritä selvittää, minkälaiset jätteet hajoavat nopeiten, ja mikä on matojen herkkua! Kerro kokemuksistasi myös Jipolle.

Madot tuottavat kompostiin multaa, joten komposti pitää tyhjentää muutaman kuukauden välein. Ota madot talteen kompostista, kerää multa talteen, ja sitten vain uusi komposti tulemaan! Valmis multa on hyvin vahvaa, ja sitä voi käyttää esimerkiksi lannoitteena puutarha- ja huonekasveille.